

Povest o strti moči.

Spisal Ivo Češnik.

počitnicah sem sedel s prijateljem pod košato hruško na ponosnem Nanosu. Lahne sapice so vele okrog naju in so nama božale lica. Zrla sva čez lepa kraška brda tja na sinje morje, ki je bleščalo v daljavi kot jasen pas. Pripovedovala sva si marsikaj in si krajšala tiste urice.

„Povem ti povest, ljubi prijatelj, mično povest o mladi strti moči. Poslušaj!“

„Veliko veselje mi bo, Vladimir!“ Zlekнем se po bregu in zberem misli.

Začel je pripovedovati povest o strti moči. Mirno je gledalo njegovo oko v daljavo. Prelegel sem na hrbet in gledal na nebo, po katerem so plule komaj vidne koprene. In tedaj mi je bilo prijetno kot Adamu, ko se je igral v raju in pogovarjal z Bogom.

* * *

„Po dolgem času sem se vračal v rojstno vas. Prijeten večer je bil; temina nevidnega mraka je legala po dolini; iz grma ob poti se je slišala zadnja pesem slavčeva. Iz senožeti je dehtel vonj pokošene trave. Kosci so prepevali večernico. Meni je bilo voljno v duši. Zdelo se mi je, da sem srečal dobrega znanca iz minolih dni. Vse me je pozdravljalo in mi voščilo dobrodošlico. Zazvonilo je avemarijo. Šel sem ravno mimo cerkve in pokopališča. Ozrl sem se na božjo njivo. Pod zvonikom sem ugledal starega cerkvenika. Odkrit je bil in molil. Lase je imel že srebrne, hrbet upognjen. Na obrazu mnoge gube. Stopil sem k njemu in mu voščil dober večer. Pokrižal se je in nehal vleči za vrv.

„Dober večer Bog daj! Komaj sem vas spoznal. Zrastli ste kot moja pleša, gospod Vladimir. Gotovo se vam godi dobro. Z mano pa ne bo nič: star sem, star, pa me bo kmalu pobožala bela žena.“

„Dragi Lovro, ni tako, kot mislite. Večkrat meni pajek prede po črevih kot vam. Kaj je pa novega, Lovro?“

Pobral je klobuk, ki je ležal na travi, in počasi je izpregovoril:

„Umril je, veste, Pibrov Lojze je umrl. Bog ga shrani v nebesih! Dober je bil; rad sem ga imel. Dobre ljudi ima rad Bog in ljudje; a danes že ne več. Vedel sem, da ga bo pobrala smrt, prav dobro sem vedel. Na oni-le zvezdi sem spoznal. Jasno gorí na nebu, le pogledjte jo!“

Kazal mi je na nebo, kjer so se prižigale prve zvezde in prijetno migljale, kot bi pozdravljale nekoga tam za gorami, ki morda spè truden po ravnem polju . . .

„To je bila Lojzetova zvezda. Pri njegovem rojstvu je tako žarela. Bil sem je vesel, in Lojzeta sem bil tudi vesel. Saj je bil krepak. Osem dni pred Lojzetovo smrtjo se je pa utrnila tista zvezda. In takrat sem vedel, da so fantu sešteti dnevi.“

Lojze je bil prvošolec. Talentiran fant, kakor mi je pravil vaški učitelj. Dobro sem ga poznal. Zato sem se zanimal zanj.

„Gospod, lejte, tam-le je njegov grob.“

„Pojdiva, Lovro. Po poti mi poveste, kako je bilo. Do vasi je še čas.“

Šla sva počasi med rodovitnim poljem proti vasi. Lovro mi je pripovedoval zdaj hitreje, zdaj počasno, kot teče val med vrbovjem.

„Umril je, in to je vse. Saj bomo vsi umrli. Tudi jaz bom, gospod, in pa kmalu.“

„Kdaj je umrl?“

„O pustu.“

„In kdaj je zbolel?“

„Gospod, o Božiču.“

„Čudno, da mi niso nič pisali od doma.“

„No, tako je bilo. Bil je dober deček. Veste, jaz sem tudi dober, prav vsi smo dobri, kar nas je iz vasi; samo Čuk je bil malopriden, pa je šel v Ameriko. V Braziliji dela kot črna živina.“

„Vem, Lovro. Povejte mi o Lojzetu!“

„Priden je bil, pa so ga dali v šolo. Jaz sem rekel materi, da ni za šolo, pa ni nič pomagalo. Služiti naj bi ga bili dali, da bi bil delal. Pa bi bil zrastel junak. Saj ni vse za šolo. E, veste gospod, šola ni šala.“

„No, potem?“

„Jezila se je njegova mati, pa sem jej pokazal hrbet in šel. Zdaj pa ima. Napol je zblaznela. Skoro vsak dan hodi na njegov grob.“

„Povejte o Lojzetu!“

„Saj se ne mudi. Še na Nanos pridete lahko nocoj. Veste, rajni Šimen je rekel: ‚Le počasi! Počasi se daleč pride.‘ No, v mestu je fant menda stradal. Režal se je belemu kruhu, pa malokdaj. Slabo stanovanje je tudi imel. Morda je bival v polpodrtem brlogu, pa je prišel ob moč.“

Mesec je priplaval izza griča. Bledi srp je razsvitljeval ozke pasove oblakov, ki so jadrali čez gozd.

„Takole je mesec sijal — e pa saj ni sijal, ko se je peljal o Božiču domov. Na lojtrnicah se je peljal v najhujšem mrazu, pa se je prehladil. No, in kaj je bilo potem, veste. Umril je.“

Prišla sva v vas in se ločila. „E, saj pravim. Svet je godlja, gospod. Lahko noč, gospod, pa sladko spite!“

„Lahko noč! Tudi vi, Lovro!“

Več nisem zvedel.

* * *

Po noči sem se nenadoma zbudil. Mesec je sipal par bledih pramenčkov skozi napol zastrto okno. Odbijali so se na steni kot pušica, vržena iz daljave v ščit. Stegnil sem noge, in tedaj se mi je zazdelo, da stoji ob mojem vzglavju Pibrov Lojze. Prav tak je bil, kakršnega sem gledal v življenju, samo bolj bled, in obraz mu je bil otožen.

„Prišel sem, da vas pozdravim, gospod Vladimir! Dolgo se že nisva videla.“

Dala sva si roke. Njegova desnica je bila uvela, in prsti suhi in bledi.

„Kako da si nas tako zgodaj zapustil?“ sem ga vprašal nenadoma in se zravnal.

„Storil sem svojo dolžnost. Tudi vas še čaka ta težka dolžnost. Gospod Vladimir, človeško življenje je sapa, ki jo po zimi dihate v ledeni zrak. Zadovoljen sem, da sem končal življenje stradanja in mraza.“

„Kaj to? Povej mi, kako si preživil zadnje leto v mestu.“

„Naj sedem prej! Glejte, truden sem in potreben počitka.“

Sedel mi je k vznožju in mi jel pripovedovati s tistim drobnim, prikupljivim glasom:

„Jokal bi kot dete v zibeli, ali ne zdi se mi vredno. Kaj bi plakal? Svet je ničla in vse vesoljstvo se izgubi pred Bogom, ki je velik, neumevno. Ljudje ga ne ljubijo. Ne vem, kako more živeti bitje, ki ne bi ljubilo te neskončne ljubezni. Ali pustiva to!

Mlad sem bil in poln življenja, ko sem zapustil dragi dom. Moč je bila v meni, prava mlada moč, ki je zdaj strta. No glejte, pa sem šel zapravljat tisto moč, da bi bil kdaj kaj. Mati me je povedla v šolo. Dobila sva slabo stanovanje. Dva prvošolca sva bila tam. Vse plesnjivo in vlažno. V kotu, kjer je stala moja postelja, se je redila vlaga po zidu — kaplja ob kaplji. Mati je bila ubožica in ni imela denarja, da bi mi bila preskrbela udobnejšo streho.

Gospodinja je bila čudna ženska. Za naju se ni veliko brigala. Dala nama je zjutraj slabo zavrelico mesto kave. Potem pa v šolo. Opoldne hrano pri dobrih ljudeh; zvečer glej v oblake, nasiti se ob zraku in uči se ob luninem siju.

Da bi si včasih utolažil nadležni glad, sem šel nabirat kostanjev v gozd. Imel sem smolo. Dobil me je mož, ki gleda čez mesečev srp, in me je zapodil. Šel sem domov in jokal. Moje rdeče lice je bledelo; krepke pesti kmetiškega fanta so izgubljale moč; močne prsi so jele pešati.

V šoli sem dobro izhajal. Pravili so, da imam bistro glavo. Ali kaj pomaga človeku bistra glava, če je pa vedno lačen želodec.“

(Konec prihodnjic.)

Moja pesem.

Moja pesem, tiha pesem,
Plava v nočni mrak,
Po ravani v rosnih sanjah,
Kot lehák oblak . . .

Plava čez poljane, plava
Tjakaj do gorâ,
Tja do tihe, sive kočë, —
Saj je tam domá . . .

Vlado Vesnin.

